Л.5 - Контроль аудитором грошових коштів і дебіторської заборгованості

1. Мета, завдання, предмет, джерела аудиту грошових коштів і дебіторської заборгованості.
2. Методика аудиту грошових коштів і дебіторської заборгованості

Мета аудиту грошових коштів полягає у наданні аудитором обгрунтованого висновку щодо законності, достовірності і доцільності операцій з грошовими коштами, а також відповідності їх обліку вимогам чинного законодавства.

Мета аудиту відповідно до МСА 200 "Ціль і основні принципи аудиту фінансової звітності" полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо грошових коштів у касі підприємства.

Основними завданнями аудиту грошових коштів є:

- контроль за дотриманням чинного законодавства щодо касових операцій:
- перевірка дотримання необхідних умов збереження грошових коштів у касі;
- встановлення відповідності особи касира вимогам чинного законодавства і наявності укладеного з ним договору про повну матеріальну відповідальність;
- дослідження первинних документів з погляду правильності їх оформлення, достовірності і законності операцій відображених в них;
- перевірка дотримання графіку документообороту;
- перевірка наявності та правильності ведення Журналу реєстрації касових ордерів;
- встановлення своєчасності та повноти оприбуткування грошових коштів у касі підприємства;
- перевірка дотримання встановленого ліміту залишку готівки в касі;
- визначення дотримання термінів проведення інвентаризації та документального оформлення її результатів;
- перевірка відповідності даних синтетичного і аналітичного обліку, звітності;
- встановлення дотримання порядку видачі готівки в підзвіт і контролю за її використанням;
- визначення напрямів використання грошових коштів, законності та цільового спрямування;
- перевірка дотримання інших вимог Положення ведення касових операцій у національній валюті в Україні.

Джерела інформації для аудиту грошових коштів в касі підприємства:

1) вимоги нормативних документів з обліку касових операцій;
2) наказ про облікову політику;
3) первинні і накопичувальні документи з обліку грошових коштів (прибутковий касовий ордер (КО-1), видатковий касовий ордер (КО-2), журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів (КО-3), касова книга (КО-4), грошовий чек, об'ява на внесення готівки, фіскальний касовий чек на товари (послуги), фіскальний касовий чек видачі коштів, розрахункова квитанція, платіжна відомість, розрахунково-платіжна відомість, платіжне доручення, виписка з банку, інші документи, передбачені наказом про облікову політику підприємства);
4) розрахунок залишку ліміту готівки в касі;
5) облікові регістри, що використовуються для відображення господарських операцій з обліку коштів, розрахунків тощо;
6) Головна книга;
7) звітність (Баланс ф. № 1, Звіт про рух грошових коштів ф.№ 3, Примітки до фінансової звітності ф.№5);
8) відповіді на запити аудитора;
9) аудиторський висновок попередньої перевірки та інша документація, що узагальнює результати контролю.

Алгоритм аудиту касових операцій

Під час перевірки грошових коштів у касі можуть бути виявлені такі типові порушення:

1) відсутність укладеного договору про повну матеріальну відповідальність з касиром;
2) порушення порядку проведення інвентаризації;
3) наявність виправлень і підчищень у первинних документах;
4) пряме викрадення коштів;
5) неоприбуткування і привласнення суми готівки, що надійшла до каси;
6) надмірне списання коштів за касою шляхом: повторного використання документів для списання грошей за касою, неправильного підрахунку залишків (підсумків) у касових документах і звітах касира; списання грошових коштів за касою без підстав або за фіктивними документами; підробки у законно оформлених документах сум коштів (у бік збільшення), що підлягають списанню;
7) привласнення сум готівки, які законно нараховані фізичним і юридичним особам: привласнення депонованої заробітної плати та грошових коштів, нарахованих на інших підставах; привласнення сум готівки, що належить іншим підприємствам;
8) перевищення встановленого ліміту залишку готівки в касі;
9) невірна кореспонденція рахунків;
10) неправильне відображення касових операцій у регістрах синтетичного обліку;
11) відсутність підписів посадових осіб, їх недостовірність; порушення порядку видачі підзвітних сум тощо.

Напрями аудиту грошових коштів

1. Аудит грошових коштів в касі в національній та іноземній валюті;
2. Аудит грошових коштів на поточних рахунках в іноземній валюті;
3. Аудит грошових коштів на інших рахунках в банках;
4. Аудит грошових коштів в дорозі в національній та іноземній валютах.

Підприємство
Контролюючі органи
Державна фіскальна служба
Допустило порушення норм щодо регулювання готівкового обігу
Виявляють порушення щодо регулювання готівкового обігу
Накладає та стягує до державного бюджету штрафи
Види порушень
Перевищення встановлених залишків ліміту в касі
Не оприбуткування (не повне оприбуткування) в касах готівки
Витрачання готівки з виручки, отриманої від реалізації продукції та інших касових надходжень, на виплату заробітної плати, матеріального заохочення, допомог усіх видів, компенсації за наявності податкової заборгованості
Перевищення встановлених строків використання виданої в підзвіт готівки, а також за видачу готівкових коштів у підзвіт без повного звіту про раніше видані грошові кошти
Проведення готівкових розрахунків без представлення отримувачем грошових коштів платіжного документа, який підтвердив би сплату покупцем готівкових коштів

Мета аудиту готівково-розрахункових опреацій

є встановлення об’єктивної істини щодо достовірності та об’єктивності відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності готівково-розрахункових операцій та доведення цієї істини через висновок до користувачів

Завдання аудиту готівково-розрахункових операцій

1. Дати оцінку стану внутрішнього контролю за рухом і збереженням грошових коштів та інших цінностей у касі підприємства;
2. В залежності від оцінки стану внутрішнього контролю встановити метод організації аудиту та визначити необхідність проведення суцільного контролю;
3. Перевірити за обраним методом:

забезпечення умов зберігання готівки та інших цінностей в касі при надходженні із банку і при здаванні їх у банк;

забезпечення порядку збереження чекових книжок;

забезпечення контролю за випискою чеків і отримання за ними грошей;

дотримання порядку документального надходження грошей у касу і їх вдачі;

своєчасність оприбуткування готівкових грошей;

Дотримання ліміту залишку готівки в касі й умов видачі грошей підзвіт на операційні і інші потреби;

стан обліку касових операцій;

застосування реєстраторів розрахункових операцій.

Види договорів за цівільним кодексом

1. Договори на передачу майна у властність;
2. Договори на виконання робіт;
3. Договори на передачу майна у строкове платне користування;
4. Договори на перевезення вантажів;
5. Договори на надання інших господарських послуг.

Завдання аудиту дебіторської заборгованості

встановлення достовірності сум дебіторської заборгованості, відображення у фінансовій звітності.

Мета аудиту розрахункових операцій - оцінка правильності організації обліку розрахунків на підприємстві, підтвердження законності утвореної дебі- торської і кредиторської заборгованості, її вірогідність і реальність погашення.

У ході перевірки розрахунків з постачальниками, покупцями, різними дебіторами і кредиторами повинні бути вирішені наступні задачі:

– установлена наявність і правильність оформлення документів по поста- чанню товарно-матеріальних цінностей (договорів, актів звірення розрахунків);
– з'ясована правильність здійснення обліку розрахунків за отримані і по- ставлені матеріальні цінності і послуги, оплачені грошовими коштами, з вико- ристанням векселів, шляхом заліку взаємних вимог і т.п.;
– визначена правильність оцінки отриманих і відвантажених товарів (ро- біт, послуг) при бартерних угодах;
– підтверджена повнота і своєчасність оприбуткування отриманих товарів і обліку виконаних робіт;
– установлена правильність оформлення і відображення в обліку отрима- них і виданих авансів, пред'явлених претензій;
– з'ясована правильність відображення по відповідним статтях балансу сум дебіторської і кредиторської заборгованості;
– установлені причини і давнина виникненої заборгованості по розрахун- ках, визначені реальність і шляхи погашення дебіторської заборгованості.

Джерелами інформації для перевірки зазначених розрахунків є

договори постачання продукції (робіт, послуг), акти звірення розрахунків, протоколи про залік взаємних вимог, акти інвентаризації розрахунків, векселя, копії платіжних документів, книга покупок, книга продажу, облікові регістри (відомості, журнали-ордера), Головна книга, звітність і т. п.

Аудит розрахункових операцій здійснюють у такій послідовності:

1. З'ясовують стан бухгалтерського обліку, фінансової звітності та внутріш-нього контролю.
2. Виявляють основні форми розрахунків з покупцями і замовниками.
3. Оцінюють основні показники підприємства.
4. Проводять аналіз даних інвентаризації розрахунків.
5. Уточнюють реальність дебіторської заборгованості.
6. Встановлюють дотримання діючих цін і тарифів Виявлені помилки та відхилення повинні фіксуватися в робочих документах.

Типові помилки:

– відсутність договорів на купівлю-продаж продукції, первинних розрахунково-платіжних документів чи їхнє неповне оформлення;
– неналежне ведення обліку (неправильна кореспонденція рахунків, невідповідність аналітичного обліку, формальне проведення інвентаризації розраху- нків);
– неправильне оформлення і пред'явлення претензій по договорах.

Законодавча та нормативна база аудиту розрахунків з покупцями та різними дебіторами:

Закон України «Про аудиторську діяльність» від 14.09.06. № 140-У. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Укра- їні» від 16.07.99 р. № 996 - XIV. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755, (зі змінами і допов- неннями від 02.11.2012 № 5412-VI). Постанова Національного банку України «Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» від 21.01.2004 № 22 (зі змінами і доповненнями). Постанова Національного банку «Про встановлення граничної суми го- тівкового розрахунку» від 09.02.2005 № 32. Постанова Національного банку «Про затвердження Змін до Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» від 26.06.2006 № 236

П(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість». П(с)БО 11 «Зобов’язання». П(с)БО 15 «Дохід». П(с)БО 16 «Витрати».